

Кудлай В.Г.,
канд. екон. наук, доц.,
кафедра економіки агропромислових формувань
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

СУЧАСНІ ДОМІНАНТИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВОЇ СФЕРИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Стагнаційні кризові процеси, що відбуваються у вітчизняній економіці та АПК зокрема, прямо впливають на стан, якісні та кількісні характеристики соціально-трудової сфери аграрного сектору України. Негативний вплив на розвиток соціально-трудової сфери аграрного сектору здійснюють падіння реального ВВП (за прогнозами Національного банку України падіння ВВП до кінця 2015 року становитиме 9% [1], високий рівень інфляції (згідно прогнозів Кабміну на кінець 2015 року інфляція не повинна бути більше ніж 44,8% [6], девальвація національної валюти (прогнозується до кінця року до 97%) [5], нестабільність функціонування фінансово-кредитної системи, згорання надходження інвестиційних ресурсів. Потрібно врахувати несприятливий вплив не лише економічних, а й загрозливу дію політичних чинників. Це, насамперед, військові дії на Сході країни в зв'язку з агресією Російської Федерації, політична нестабільність в країні.

На жаль, вимушені констатувати, що домінуючими ознаками соціально-трудової сфери аграрного сектору є:

- Депопуляція сільського населення. Так, протягом останніх 15 років чисельність сільського населення зменшилась на 16%, в той же час чисельність міського населення зменшилась на 9%. [2]
- Скорочення середньооблікової чисельності штатних працівників у сільському господарстві протягом періоду, що аналізується, склало 77%.
- Низький рівень заробітної плати працівників аграрної сфери порівняно з іншими галузями економіки. Так, середньомісячна заробітна

плата за січень–червень 2015 року працівників сільського господарства склала 2844 грн, що на 27, 36 і 56 відсотків менше відповідно середнього рівня в економіці, промисловості та сфери інформації і телекомунікацій (працівники цієї сфери мають найвищий рівень оплати праці). Це прямо впливає на непрестижність аграрної праці, особливо серед молоді. Так, зайнятість молоді віком від 15 до 34 років в сільському господарстві складає 25,3%, в той же час в економіці в цілому цей показник - 32%. Частка працюючих пенсіонерів в сільському господарстві складає 17,2%, що на 4,7 процентних пункти більше, ніж в цілому по економіці. [3]

- У структурі фонду оплати праці працівників аграрної сфери основна і додаткова оплата праці та інші заохочувальні і компенсаційні виплати займають відповідно 81,3, 17,0, 1,7 відсотків. При цьому ці показники для працівників всіх секторів економіки складають відповідно 60,8, 34,2 і 5,0 відсотків.

- У структурі ресурсів сільських мешканців частка доходів від зайнятості у 2014 році складала 40%, що на 21 процентних пункти менше порівняно з міськими жителями. Традиційно велику частку, майже 25%, займали доходи від особистого підсобного господарства, що на 23 процентних пункти більше порівняно з міськими мешканцями. Частка витрат на продовольчі витрати та харчування поза домом в сільських мешканців на 7 процентних пунктів менше ніж міських.

- Рівень зайнятості у сільській місцевості за перше півріччя 2015 року склав 54%, що на 2,4 процентних пункти менше порівняно з відповідним показником у містах.

- Превалювання неформальної зайнятості серед сільського населення. Так, серед зайнятих у неформальному секторі економіки майже дві третини - це працівники аграрної сфери. При цьому кожний другий сільський мешканець зайнятий у неформальному секторі економіки.

- Серед зареєстрованих безробітних на кінець 2014 року 25% - це працівники аграрної сфери. За перше півріччя 2015 року рівень безробіття

серед сільських мешканців склав 9,7%, що на 0,7 процентних пункти більше порівняно з аналогічним показником для міських мешканців.

- Найменше вакансій на національному ринку праці пропонується для кваліфікованих робітників сільського та лісового господарства, риборозведення та рибальства - 1% від всіх запропонованих вакансій. Половина вакансій для працівників сільського господарства пропонувалась з рівнем заробітної плати нижче 1,5 тис.грн. [4]. Отже, існування структурної диспропорції між попитом і пропозицією на аграрному ринку праці є обмежувальним чинником у працевлаштуванні сільських мешканців і потребує їх перекваліфікації та пошуку альтернативних шляхів зайнятості. Державна допомога у започаткуванні безробітними власної справи, як фінансова так і консультативна, теж є важливим інструментом у пом'якшенні ситуації на ринку праці.

- Частка сільського населення із середньодушовими доходами нижче середньомісячного прожиткового мінімуму (межа абсолютної бідності) склала 9%, а серед мешканців великих і малих міст ця частка склала 6 і 12 % відповідно.

- Співвідношення доходів 10% найбільш та найменш забезпеченого населення серед селян складає 4 рази, при цьому для міських мешканців цей показник складає 4,5 рази.

Отже, враховуючи вищевикладене, вважаємо актуальними науково-практичні розвідки, які покликані підвищити рівень добробуту та забезпечити зайнятість сільських мешканців.

Література

1. ВВП України до кінця 2015 року впаде на 9% - НБУ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://dt.ua/ECONOMICS/vvp-ukrayini-do-kincy-a-2015-roku-vpade-na-9-nbu-173809_.html
2. Населення та міграція [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Праця України у 2013 році. Праця України у 2014 році. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Ситуація на ринку праці та діяльність державної служби зайнятості

- [Електронний ресурс].- Режим доступу:
http://www.dcz.gov.ua/control/uk/statdatacatalog/list/category?cat_id=30543
- 5.Експерт: девальвация гривны в этом году может превысит 30 грн за доллар [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<http://rian.com.ua/economy/20150624/369494400.html>
- 6.Якою буде інфляція в 2016 році в Україні (індекс інфляції) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://2016rik.com.ua/2015/07/yakoyu-bude-inflyaciya-v-2016-roci-v-ukraini-indeks-inflyacii/>

УДК: 331.101

Солод М.А.,
канд. екон. наук,
старший науковий співробітник,
ІЕП НАН України

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ВИРОБНИЦТВ НА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВУ СФЕРУ

Трансформація соціально-трудової сфери є однією з визначальних рис сучасного етапу розвитку світогосподарської системи, пов'язаного із зростанням стратегічної нестабільності як в регіональному, так і в ресурсно-виробничому вимірі. Значущість змін, що відбуваються, для кожної людини і для держави в цілому потребує поглиблення уявлень про сутність трансформацій, виявлення передумов, закономірностей та імперативів розвитку соціально-трудової сфери в умовах становлення нового світового устрою і прискорення глобалізаційних процесів.

Дослідженню теоретико-методологічних і прикладних аспектів трансформації соціально-трудової сфери присвячена значна кількість наукових праць як в Україні, так і за її межами, зокрема, роботи Н. Волгіна, В. Геєця, Б. Генкіна, О. Герасименко, Р. Капелюшнікова, А. Колота, А. Кудряченко, Е. Лібанової, С. Мельника, І. Новака, А. Чухно та ін. Однак, незважаючи на зроблений ними вагомий внесок, існує потреба подальшого опрацювання проблем, існуючих в цій сфері, врахування впливу сучасних чинників